

ELOGE-laatuarviointi

Kunnanhallitus 11.03.2024 § 63

Tohmajärven kunta on valittu syksyllä 2023 Euroopan neuvoston The European Label of Governance Excellence (ELOGE) -hankkeeseen, joka auttaa suomalaisia kuntia itsearviomaan omaa hallintoa. Vastaavanlaisia arviointiprosesseja on jo tehty 17 Euroopan maassa. Suomessa mukana on 11 kuntaa. ([KH 25.9.2024 § 256](#))

Euroopan neuvoston ydinajatus on se, että demokraattinen ja ihmisoikeuksia kunnioittava oikeus-valtio on vakaa ja kykenee ratkomaan vaikeitakin ristiriitoja ajautumatta kriiseihin ja sotiin. Hyvä demokraattinen hallinto toimii perustana laadukkaiden julkisten palvelujen tuottamiseen, vastuulliseen resurssien hallintaan ja kansalaisten osallistumiseen paikallisessa päätöksenteossa.

Hyvän demokraattisen hallinnon 12 periaatteen vertailun avulla voidaan tunnistaa ne kunnat, jotka ovat lähimpänä kaikkien (tai useampien) periaatteiden noudattamista ja siten oikeutettuja saamaan ELOGE:n – European Label of Governance' Excellence -laatupalkinnon. Päätöksen tekee suomalaisten organisaatioiden komitea Valtioneuvoston johdolla.

Osana ELOGE-prosessia toteutettiin marras-joulukuussa kolme erillistä kyselyä: yksi kysely kuntalaisille, henkilöstölle ja luottamushenkilöille. Tohmajärveltä saatiin yhteensä 133 kuntalaisten vastausta ja 50 viranhaltijoiden/työntekijöiden ja luottamushenkilöiden vastausta. Saatujen vastausten määrä riitti siihen, että kunta eteni ELOGE-prosessin seuraavaan vaiheeseen eli dokumentaation keräämiseen ja arviointiin.

Hyvän hallinnon periaatteet:

- 1) Osallisuus, edustuksellisuus, vaalien luotettavuus
- 2) Reagointikyky
- 3) Tehokkuus ja vaikuttavuus
- 4) Avoimuus ja läpinäkyvyys
- 5) Laillisuusperiaate
- 6) Eettinen toiminta
- 7) Osaaminen ja toimintakyky
- 8) Innovointi ja muutосkyky
- 9) Kestävä kehitys ja pitkäjänteisyys
- 10) Tasapainoinen taloudenhoito
- 11) Ihmisoikeudet, kulttuurien moninaisuus ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus
- 12) Vastuullisuus

Hyvän hallinnon periaatteet on jaettu lisäksi yli sataan indikaattoriin eli periaatetta yksityiskohtaisemmin kuvaileviin väitteisiin. Väitteiden toteutumisen osoittamiseksi kunta on toimittanut kirjallisia dokumentteja osoittaakseen toimivansa väitetyllä tavalla.

Lisäksi prosessissa on itsearviointiosio, jossa kuntia pyydetään tunnistamaan kypsyyssasteensa kyseisen periaatteen suhteen.

Kunnan kypsyyssaste periaatteelle arvioidaan seuraavasti:				
Ei sovellettavissa 0	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Melko hyvin 3	Erittäin hyvin 4
Ei sovellettavissa, entiedä, ei mielipidettä.	Olemme tietoisia keskeisistä käsiteltävistä kysymyksistä, mutta tällä hetkellä meillä ei ole lainkaan tai vain hyvin vähän kehitettyjä lähestymistapoja tai toimia niiden ratkaisemiseksi.	Tunnistamme keskeiset ongelmat ja kehitämme lähestymistapoja tai toimia niiden ratkaisemiseksi, vaikka käytännön toteutuksia on toistaiseksi ollut rajallisesti.	Meillä on hyvin kehitetyt suunnitelmat ja toimet keskeisten ongelmien ratkaisemiseksi merkittävillä toteutusmerkeillä.	Voimme näyttää selkeitä todisteita hyvistä käytännöistä, joita voidaan jakaa ja kehitämme lähestymistapaamme edelleen varmistaaksemme pitkän aikavälin ja kestävän kehityksen.

Tohmajärven kunnan johtoryhmä saa välipalautteen kuntalaiskyselyn tuloksista 13.3.2024. Lopullinen laatuarviointitulokset selviää toukokuussa 2024.

Arvioinnin tueksi toimitetusta materiaalista on tehty tiivistelmä, jota käytetään ELoGE-prosessin itsearviointin tukena. Kunnanhallituksella on mahdollisuus tutustua tiivistelmään kokouksessa.

Itsearviointi valmistuu viikolla 10 ja toimitetaan kunnanhallitukselle ennen kokousta.

Asian valmistelija

hallintopäällikkö Heidi Pitkänen, heidi.pitkanen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4002
hallintosihteeri Susanna Rannasalo, susanna.rannasalo@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4017

Esittelijä

kunnanjohtaja Mikko Löppönen, mikko.lopponen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4001

Päätösehdotus

Kunnanhallitus merkitsee tietoon saatetuksi ELoGE-prosessin etenemisen.

Kunnanhallitus hyväksyy kunnan itsearviointin liitteen mukaisesti.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Kunnanhallitus 03.06.2024 § 135

78/00.01.03.00/2024 Eloge - arviointi ja kehittäminen

Tohmajärvi on yhdessä 11 muun suomalaisen kunnan kanssa osallistunut European Label of Governance Excellence -hankkeeseen syksystä 2023 lähtien. Prosessiin on kuulunut kyselyiden teko kuntien työntekijöille, viranhaltijoille ja luottamushenkilöille (1) sekä kuntalaisille (2), niin sanotun todistusaineiston kerääminen Euroopan neuvoston määrittelemän 12 hyvän hallinnon periaatteen kuvaamiseksi, itsearviointi sekä työpajojen järjestäminen yhdessä HAUSin asiantuntijoiden kanssa. Kuntalaisten kyselyn tulokset eivät ole osa virallista arviointia, vaan päätös palkinnon oikeuttamisesta tehdään itsearviointin ja kerätyn todistusaineiston perusteella, joita tukee kunnan työntekijöille, viranhaltijoille ja luottamushenkilöille tehdyn kyselyn tulokset.

Hallinto on arvokas itseisarvo mutta niin abstraktikäsité, että sen tuottavuutta tai laatua on vaikea vertailla. Tästä syystä kaikki, etenkin ulkopuoliset arviointiprosessit auttavat arvioimaan ja vertaamaan hallintomme laadukkuutta. Yksi hyvän hallinnon tavoite on luoda luottamusta päättäjiin sekä kuntalaisiin.

Euroopan neuvoston 12 hyvän hallinnon periaatetta ovat:

1. Osallisuus, edustuksellisuus ja vaalien luotettavuus
2. Reagointikyky
3. Tehokkuus ja vaikuttavuus
4. Avoimuus ja läpinäkyvyys
5. Laillisuusperiaate
6. Eettinen toiminta
7. Osaaminen ja toimintakyky
8. Innovointi ja muutосkyky
9. Kestävä kehitys ja pitkäjänteisyys
10. Tasapainoinen taloudenhoito
11. Ihmisoikeudet, kulttuurinen moninaisuus ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus
12. Vastuullisuus

Nämä 12 periaatetta on kukin jaettu omiin alakategorioihin, joita nimitetään 'toiminnan kuvauksiksi'. Toiminnan kuvaukset hajautuvat pienimpään tarkasteltavaan todistusaineistoon, indikaattoriin. Indikaattoreita on yhteensä 97 kappaletta. Esimerkiksi ensimmäisessä periaatteessa 'Osallisuus, edustuksellisuus ja vaalien luotettavuus' on indikaattori: "Yleisöä kuullaan päätöksentekoprosessin alkuvaiheessa". Kunta esittää todistusaineiston, jolla tai joilla voidaan todeta, että kunnassa toimitaan kyseisellä tavalla. Todistusaineisto vahvistaa kunnan tekemän itsearviointin tuloksen. Todistusaineisto voi olla esimerkiksi dokumentti ja prosessin kuvaus.

Kaikkia itsearviointin pisteitä/arvosanoja käytetään sen määrittämiseksi, mitkä kunnat ovat oikeutettuja palkinnon saamiseen. Pisteet lasketaan arviointivaiheessa jäljempänä kuvattujen sääntöjen mukaisesti.

Jotta kunta voi osallistua arviointiin, sen on arvioitava toimintaansa näiden suuntaviivojen ja menetelmien mukaisesti ja esitettävä kuvaus kunkin periaatteen soveltamisesta kunnan toiminnassa sekä asiaankuuluvat ja riittävät todisteet.

ARVIOINTIVAIHE I - Kunkin periaatteen arviointi erikseen

- 1) Kussakin periaatteessa on tietty määrä indikaattoreita, ja kunta arvioi indikaattorin suorituskykyä antamalla sille pistemäärän/arvosanan;
- 2) Kunkin periaatteen keskimääräinen pistemäärä on kaikkien sen indikaattoreiden pistemäärien summa jaettuna indikaattoreiden lukumäärällä.
- 3) Jos keskimääräinen pistemäärä on 0-2,49, periaatetta ei ole toteutettu eikä kunta pääse arvioinnin seuraavaan vaiheeseen. Jos pistemäärä on vähintään 2,5, kunta pääsee seuraavaan arviointivaiheeseen.

ARVIOINTIVAIHE II - Kaikkien periaatteiden arviointi yhdessä.

- 1) Sen määrittämiseksi, voiko kunta saada palkinnon, käytetään yhteenvetomatriisia, jossa lasketaan yhteen kunnan itsearviointin saadut kunkin periaatteen yksittäiset pisteet ja jaetaan summa 12:lla.
- 2) Jos pistemäärä on 3,75 tai enemmän, kunta on oikeutettu palkintoon. Jos pistemäärä on alle 3,75, kunta ei ole oikeutettu palkintoon.

Euroopan neuvoston laatima ja toimittama itsearviointin lomake on luotu asteikolla 0–4. HAUSin laatimiin kyselylomakkeet päätettiin toteuttaa asteikolla 1–5, joka on suomalaisessa kontekstissa tuttu kyselyiden muotoilu. Tästä syystä lopullisessa arvioinnissa itsearviointin tulokset on kerrottu 1,25 kertoimella, jotta itsearviointin ja kyselylomakkeiden tulokset ovat vertailukelpoiset ja ne voidaan asettaa yhteiselle asteikolle. Seuraavaksi dokumentissa on Tohmajärven kunnan "kuntakortti", johon

kerätty perustietoa Tohmajärven kunnasta. Tämän jälkeen tiivistelmäosiossa on esitetty Tohmajärven arviointi (Ks. KH 11.3.2024 § 63).

Tohmajärven kunnan erityisen hyvät käytännöt ovat 1) suksivuokraamo, josta on mahdollista vuokrata hiihtovälineitä maksutta. Kunta on satsannut runsaasti resursseja erilaisten ulkoliikuntapaikkojen kunnostamiseen ja rakentamiseen. 2) Kuntalaisten kyselyn tulokset olivat parhaat kaikista hankkeeseen osallistuneista kunnista, ja kiitosta sai erityisesti kunnan aktiivinen tiedottaminen. 3) Tohmajärven kunnassa on innovoitu omanlaisensa osallistavan budjetoinnin muoto ns. valtuutettujen kymppitonnit (valtuutetun henkilökohtainen 10 000 euron kehittämisraha). Prosessiin kuuluu kymppitonnilomake kuntalaisten ideoita varten. Kunnan kehityskohteita ovat palveluiden saavutettavuuden aiheuttamat haasteet sekä alueen elinvoimaisuuden säilyttäminen.

Kokonaisarvosanan laskemiseksi käytetään painotettua keskiarvoa, jossa otetaan huomioon sekä arvosanat että niiden painotukset. Tohmajärven kokonaisarvosana lasketaan seuraavasti:

Itsearviointi: 4,976 (painotus 80 %)

Viranhaltijoiden ja työntekijöiden kysely: 3,758 (painotus 10 %)

Luottamushenkilöiden kysely: 4,342 (painotus 10 %)

Painotettu keskiarvo = $(4,976 * 0,8 + 3,758 * 0,1 + 4,342 * 0,1) / (0,8 + 0,1 + 0,1)$
= 4,791

Kokonaisarvosana on noin 4,8, ja näin ollen se ylittää minimivaatimuksen 3,75.

Edellä esitettyjen perusteluiden pohjalta esitetään:

Tohmajärven kunnalle myönnetään European Label of Governance Excellence -tunnustus.

Esitys meni vielä kansainvälisen raadin arvioitavaksi. Palkintogaala on 30.5 Helsingissä. Tämä on esityslistan lähettämisen jälkeen. Kunnanjohtaja esittelee kokouksessa ELOGE-laatuarvioinnin lopputuloksen.

Tohmajärven loppuarviointi kokonaisuudessaan tulee pöytäkirjan liitteeksi.

Asian valmistelija

hallintopäällikkö Heidi Pitkänen, heidi.pitkanen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4002

Esittelijä

kunnanjohtaja Mikko Löppönen, mikko.lopponen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4001

Päätösehdotus

Kunnanhallitus merkitsee ELOGE-laatuarvioinnin tuloksen tiedokseen ja päättää saattaa sen edelleen tiedoksi kunnanvaltuustolle.

Merkitään, että Tohmajärven kunta sai yhtenä kuudesta suomalaisesta kunnasta 30.5.2024 ELOGE-laatuarviotunnustuksen.

Päätös

Kunnanhallitus merkitsi ELOGE-laatuarvioinnin tuloksen tiedokseen ja päätti saattaa sen edelleen tiedoksi kunnanvaltuustolle.